

FRANCISCI

Balduini Iurif.

conf. Com-
mentarij.

DE PIGNORIBVS ET
Hypothecis.

DE CONDITIONIBVS.

Don Pedro de Ledesma
Don fernandez

IDEM:

AD PAVLVM, DE DIVISIONE
obligationum.

AD EVNDEM, DE CAVTIONE
lecta in auditorio Papiani.

AD PAPINIANVM, DE EVI-
ctione, & duplæ stipulatione.

AD REGVLAM CATONIA-
nam.

*Cum rerum & uerborum his
dice copioso.*

BASILEAE, PER IO-
annem Oporinum.

2

FRAN. BALDVINVS D.
CHRISTOPHORO PRO,
boluricons. v. C.

¶ In superioribus annis u-
nam modò ad te Probe cla-
riss. Regulam Catonianam
dedissem: etsi tu tibi cumu-
latè satisfactum esse iudica-
ueris, ego tamen minimè mi-
hi satisfeci. & paulo post altera ueluti obligatio
accessit, quæ me magis deuinciret. Ut igitur
maius aliquod dem animi nec ingrati nec imme-
moris testimonium atq; pignus: mitto nunc ad
te de pignoribus & hypothecis, deq; conditio-
nibus, & aliquot alijs huius Iuris nobilissimis ca-
pitibus Commentarium, ex nostris prælectioni-
bus conflatum. Nam & qualem in hoc nouali
sementem faciam, quid (inquam) doceam, &
quomodo doceam in hoc auditorio, in quo tu me
collocasti, in primis scire debes. Uinã uerò tuæ,
atq; etiam meæ expectationi fructus ipse respon-
deret. Tu quidem nunc operam das, cum alijs a-
liorum Principum Legatis, ut Consilij in hoc
Imperio summi sedes ea sit, quæ Iurisprudentiæ

FRANCISCI BALDVI-
NI IURISCONSULTI COM-
mentarius De pignorib. & hypo-
potecis.

De significatione Pignoris & hypo-
thecæ. CAPVT I.

Vlpianus ait cap. 1. Si cer. pet. è
re esse, de significatione uerbo-
rum aliquid principio dicere.
Nam et si ex reru cognitione,
uerborum uis magis intelligi-
tur: res tamè cognosci uix pos-
sunt, nisi si aliqua uerboru intelligentia sit. Mar-
tianus cap. 5. §. ult. De pignorib. scribit, inter pi-
gnus & hypothecam tantum nominis sonu dif-
ferre. Est itaq; utriusq; uocis eadem significatio,
licet nõ eadè pronuntiatio sit. Vlpianus tamè u-
triusq; uerbi proprietatem atq; originem respi-
ciens, cum de pigneraticia actione tractat: Pro-
priè (inquit) pignus dicimus, quod ad credito-
rem transit: hypothecam autem, cum non transit
possessio ad creditorem. l. 9. De pign. act. Caius
id confirmat, cum pignus appellatù esse ait à pu-
gno: quia res quæ pignori dantur, manu tradan-
tur. ideoq; uerum esse, quod quidam putant, pi-
gnus propriè rei mobilis constitui. cap. 237. De
uerb. signif. Sed Iustiniani distinctio rem hanc
totam magis illustrat, in tit. De actionib. Fatetur
pignoris appellatione eam propriè rem contine-
ri, quæ simul etiam traditur creditori, maximè si
mobilis sit: eam uerò quæ sine traditione, nuda

152
FRANCISCI BALDVI-
NI IURISCONS. COMMEN-
tarius De conditionibus.

De Conditionis uerbo. CAP. I.

Conditionis uerbum latè patet. Sic enim appellari potest cuiusque rei qualitas. sic & conditio personarum, pro earum statu dicitur. Sed & hominum paciscentium conuentiones, dicuntur conditiones. Cicero in Top. quæri ait, à Natura ne Ius profectum sit, an ab alia quasi conditione hominum, & pactione. Et lib. 1. Offic. pactione & conditione res nostras fieri. Item Verr. V. conditiones pactionesque Apronij appellat. Sed & matrimonium sæpe dicitur conditio. Vnde illa uetus formula repudij, *CONDITIONE TUA NON UTAR.* Elegans, & minus tamen notum est etiam illud Senecæ, quod Augustinus laudat: Quosdam cœlibes relinquimus, quasi conditio defecerit. Frequenter etiam Iurisconsulti cõditionem appellant ipsam conuentionis qualitatem, quam & legem cõtractus sæpe uocant. Denique & quod concipitur sub conditione, cõditionem appellant. Sic exceptio dicitur conditio, l. exceptio est. De except. Sic uenditio conditionalis, uel cõditionale fideicõmissum, appellatur conditio. l. 1. C. de uendit. rer. civil. l. 1. C. de pact. Sed nos in hoc tractatu cõditionis uerbũ propriè & specialiter accipimus, sicuti & accipi sæpius solet: ut etiam discernatur

FRANCISCVS BALDVI
 NVS IVRISCONS. AD PAVL
 lum de Diuisione stipulationum,
 Cap. II & IIII. De uerb.
 obligat.

PAVLVS LIB. XII. AD SABINVM:

*Stipulationum quedam in dando, quedam
 in faciendo consistunt.*

Stipulationum uerbo nunc
 obligationes in uniuersum
 intelligere possumus: sicuti
 & Paulus ipse l. 3. De oblig.
 & act. ait, obligationum sub-
 stantiam in eo consistere, ut
 alium nobis obstringant ad
 dandum aliquid, uel faciendum, uel prestandum.
 Substantiam uocat, materiam & rem ipsam, sine
 qua esset inanis obligatio. Obligationes autem ap-
 pellari Stipulationes, non mirabitur, qui memi-
 nerit ueterem apud Romanos usum stipulatio-
 num ad omne obligationum genus fuisse relatum.
 Neque obligationes modo, sed & earum condi-
 tiones, Paulus similiter diuidit, l. in facto. De con-
 dit. & demonst. alias nempe dandi esse, alias fa-
 ciendi: ut aliquid detur, uel fiat: aut contra, ne de-
 tur, aut fiat. Quo exemplo & nos hic contineri
 intelligemus stipulationes ut non detur, ut non
 fiat, non minus quam dandi faciendi. Verba
 hæc, DARE FACERE, sæpe in libris Iuris Ciuilis

FRANCISCVS BALDVI
 NVS IVRISCONS. AD PAVL
 lum de Cautione, lecta in audi-
 torio Papiniani.

CAP. XL. SI CER. PET.

HX disputatione fori ius sine scri-
 pto uenisse, quod deinde abs
 Prudentibus compositum, Ius
 Ciuile sit appellatum, scripsit
 noster Pomponius: neque sa-
 nè quicquam antiquius ueteri-
 bus Iurisconsultis fuit, quam
 suarum forensium de iure disputationū memo-
 riam colligere, & monumentis literarum ad po-
 steritatis quoque memoriam propagare, præser-
 tim ubi illustris aliqua sententia reddita erat. Sic
 Scœuola narrat, quid Diuus Marcus de speciebus
 ex Lacedæmone allatis iudicarit in auditorio: e-
 iusque etiam decreto utitur ad aliam quæstio-
 nem dijudicandam. l. 22. mulier. ad Trebel. Sic
 Marcellus commemorat, in eius quoque princi-
 pis cognitione habitam aliam disputationem, l.
 3. de his quæ in test. delen. Meminit & Ulpianus
 auditorij Seueri & Antonini Imp. specierumq;
 (ut loquitur) in eo finitarum, l. 18. minor autem.
 De minorib. Martianus quoq; refert, quid in au-
 ditorio publico secutus sit, l. 1. §. 1. Ne de stat. de-
 fun. Et Triphoninus in suis libris Disputationū
 narrat, quid in auditorio dixerit, l. 78. ad finē. De
 iure dotium. Et Iustinianus repetit sententiam,
 quam

FRANCISCVS BALDVI
NVS IURISCONS. AD PA
pinianum de Euictione.

Arto libro secūdo de re Ru-
sti. cap. 10. cum loquitur de
emptione serui, ait: Solere,
si mancipio non datur, du-
plam promitti: aut, Si ita pa-
cti, simplam. Quid nostri
Iurisconsulti? Oportet (in-
quit Vlpianus) emptori duplam promitti à uen-
ditore, nisi aliud conuenit. l. 37. §. ulti. De euiet.
Idem Vlpianus, cum ageret de redhibitione pro-
pter uitium, quæ species quædam euietionis, esse
uidetur: Quia (inquit) alsidua est duplæ stipula-
tio, idcirco placuit ex empto agi posse, si duplæ
uenditor mancipij non caueat. l. quod si nolit. §.
quia. De ædili. edi. Paulus, interdum simplam,
sæpius duplam, nōnunquam etiam triplum aut
quadruplum, euietionis nomine promitti signi-
ficat. l. Lucius. §. ult. l. 56. De euiet. Pomponius sti-
pulationem duplæ refert inter communes stipu-
lationes: ait que uenire à iudice, aut ab Ædilis edi-
cto. l. 5. §. communes. De uerb. oblig. Porrò ob-
seruandum est, cōditionem huius stipulationis
siue euietionis abs Varrone describi his uerbis,
SI RES MANCIPIO NON DATVR. Iurisconsul-
ti sæpius ita concipiunt, SI HABERE NON LI-
CEAT. Quod diligenter obseruandum est, ut re-
ctius iudicemus quādo illa committatur, hoc est,
quando dicatur res euietā. Ac quidem ubi res to-
ta

FRANCISCVS BALDVI
 NVS IVRISCONS. AD RE-
 gulam Catonianam.

Pomponius noster scribens de origine Iuris, & Successione Prudentum, posteaquam de Sex. Aelio & P. Attilio dixit: Deinde (inquit) Marcus Cato, princeps Porciæ familiæ, cuius & libri extant: sed plurimi filij eius, ex quibus ceteri oriuntur. Quibus verbis Pomponius significat, quod alijs antiquitatis Romanæ monumentis expressum est, duos fuisse Porcios Catones Iurisconsultos, patrem & filium. Patris vitam fuse descripsit Plutarchus. Cicero etiã testis est, Iuris Ciuilis peritissimum fuisse: sed filio non minorem Iuris scientiam tribuit. Sulpitius quoq; Apollinaris apud Aulum Gellium scribit filium, Catonem egregios de Iuris disciplina libros reliquisse: ut & patrem ab eo in hoc genere superatum fuisse Pomponius indicat. In Pandectis librisque Iustiniani raræ & perennes reliquiæ sunt Iurisprudentiæ Catoniæ: sed quamvultumcunque illud sit, quod superest, ex filij magis quàm patris libris descriptum esse videtur. quanquam ea de re ualde contèdere nolum. Quid enim interest? De Catonum quoq; familia aut uita & rebus præclare gestis plura nō dicam. non enim historiam scribo. Quid de iure ciuili dixerint, scripserint ue, nunc inquirō. Iustinianus libro primo Institutionum, de adoptionibus